

co je jasně rozpoznatelné

Aleš Palán
Tahle kniha ti změní život

Host, 2024, 324 stran

TEXT ADÉLA POLKA

FOTO ARCHIV AUTORA

HODNOCENÍ 90 %

Čtrnáct příběhů, každý úplně jiný. Jediné pojítko mezi nimi je Aleš Palán a fakt, že respondenti přečetli někdy v minulosti knihu, která jim zásadně změnila život. Jedná se o osobnosti známější i méně známé.

„Ta hrdinka je ale blbá, vždyť ona je úplně blbá, k tomu bych se nikdy nesnížila. Pak jsem zvedla od čtení hlavu a došlo mi, že dělám úplně to samé.“ První příběh ženy, která se dostala ne tak docela vlastním přičiněním do eskortu, je tak drsný, že kdyby měla kniha dál pokračovat ve stejném duchu, stala by se snadno cedníkem na čtenářovy slzy. Po brutálním startu přichází příběhy z disentu, církvi, hudebního prostředí, divoké přírody, ale i neutěšeného suterénu, ve kterém sídlí zlomená duše ponížené ženy.

Z příběhů je jasné, že ne vždy člověk reaguje na okolnosti zcela racionálně. U některých je cítit snaha své jednání vysvětlit, a někdy dokonce ospravedlnit. Nejsilnějším dojmem působí

vyprávění prostých lidí, bez velkých ambicí, které stáhl proud nepříznivých událostí, jež neměli sílu ovlivnit a mohlo je to stát klidně život. Dlužno dodat, že drsnější příběhy popisují ženy. Prostý vypravěčský styl, který si uchovává hovorovost, udržuje autenticitu a dílo lze nahlížet i jako drobnou sociologickou sondu. Ukazuje, že podmínky a počáteční startovací čáry jsou mnohdy určující a naopak moc, kterou může v takových situacích mít nějaké literární dílo, je ohromující. Ani v jednom z případů se nejedná o Bibli ani vyložené o vysokou literaturu.

Knihy dotazovaným nemění životy zcela radikálně naruby ihned po přečtení, ale začínají jakýsi iniciační proces. Jsou podnětem pro změnu. Jindy hrají roli útočiště, záchraného kruhu. Ne vždy však předznamenávají šťastný konec. „Díky knížkám si myslím, že svět je černobílejší, že dobré a špatné je jasně rozpoznatelné,“ říká Eva Hájková, pokladní z Penny a příležitostná autorka červené knihovny. Někteří si svou knihu s velkým K stále vybavují, schraňují v sobě její kouzlo, kterým je očarovala na poprvé, ale velmi často se nechávají slyšet, že s druhým čtením už to nebylo ono. Počáteční vliv díla má efekt majáčku, bójky, ke které šlo doplavat a chytit se jí při tápání nebo topení.

Vedle knih se v rozhovorech mnohdy rozkrývá celý život respondentů. Starší pár popisuje, jak se ještě za totality přestěhoval z dobrého bydla v Praze na divokou Šumavu. Jiné dovedla kniha k dobročinným činnostem, ke psaní nebo jen k odvaze změnit své stávající podmínky, hnout se z místa, což představoval i výzkumem podložený drogový experiment s lysohlávkami, který pomohl s léčbou migrény.

Formálně je text členěný jako rozhovory, ale za nimi je cítit spíše tok myšlenek, plynulé vyprávění. Je zřejmé, že se dotazovaní Palánovi otevřeli, cítili důvěru a své příběhy vyprávěli bez velkých příkras. Otázky často fungují jako podpůrný dialog, který zajišťuje dynamickou čtivost. Nejde cíleně po šokujících informacích, a přesto je občas dostaneme.

Přečíst si o tom, jak to má někdo jiný, a snažit se porozumět a pochopit jeho jednání, je přesah, který Palánova kniha nabízí. Pokud by snad nedokázala měnit životy, má minimálně potenciál rozšiřovat perspektivy, jak lze svět a lidi kolem nás vnímat. Trefný a marketingově promyšlený název s lehkou ironií tak svým způsobem může nepřímou naplnit svou premisu.

Číst se zkrátka stále vyplácí.